

Realizace pokusného ověřování účinnosti programu „Hodina pohybu navíc“

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“ nebo MŠMT) vyhláší podle § 171 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), pokusné ověřování účinnosti programu zaměřeného na navýšení pohybových aktivit žáků prvního stupně základních škol (Hodina pohybu navíc).

A. Obsah a cíl pokusného ověřování

Vzhledem k stále se zhoršujícímu zdravotnímu stavu našich dětí, který plyne z nedostatečného pohybu, MŠMT navrhuje zvýšit objem odborně řízeného pohybu žákům v základních školách. Problémy žáků (většinou spadajícím na 2. stupeň ZŠ) potvrzuje prakticky každá studie (HBSC, WHO), která se na tuto zdravotní problematiku zaměřuje. Stále se zvyšující nadváha a obezita u mladé generace generuje další nemoci, jako diabetes, kardiovaskulární nemoci, některé nádory. S tím se pojí stále se zvyšující riziko nadváhy/obezity u dospělé populace, pokud jimi trpí již v dětství. Dalším problémem je špatné držení těla (páteř, postavení nohou, klenba chodidel, svalový korzet atd.), které se již stává normou. Konsekvencí je osvobozování žáků z hodin tělesné výchovy (TV). Samo zavedení programu „Hodina pohybu navíc“ neomezí osvobozování žáků z TV, ale dá jim další možnost se pohybem více bavit, což může v konečném důsledku a v dlouhodobém horizontu vyústit v jejich vyšší účasti na hodinách TV a omezit jejich osvobozování z této výuky. Žáci jsou si také svými nekoordinovanými pohyby „nebezpeční“, své tělo nekontrolují a při každém pádu hrozí zranění.

Program „Hodina pohybu navíc“ plně odpovídá dosavadním zjištěním jak na úrovni MŠMT, tak i na úrovni Ministerstva zdravotnictví, vlády a komisí EU.

Realizace pokusného ověřování bude zajištěna, po jednání na úrovni pana tajemníka MŠMT a ředitele NÚV, Národním ústavem pro vzdělávání (NÚV).

Obsah

Pokusné ověřování se plánuje na jeden školní rok s tím, že dosavadní praxe doporučuje trvání pokusného ověřování po dobu 2-3 let. Možné prodloužení bude součástí vyhodnocení a na základě těchto získaných poznatků bude rozhodnuto o dalším postupu.

Obsahem pokusného ověřování je ověření účinnosti programu zaměřeného na navýšení pohybových aktivit žáků prvního stupně základních škol. Dlouhodobým cílem je změna jejich životního stylu, ve kterém bude mít pohyb své pevné místo, což by mělo výrazně přispět ke zvrácení negativního zdravotního vývoje naší populace. Pokusné ověřování je zaměřeno na 1. stupeň ZŠ, resp. na 1. - 3. ročníku ZŠ, tedy na věk, ve kterém se utváří relativně trvalé a stabilní postoje ovlivňující životní styl. Program předpokládá, že získání kladného vztahu k pohybu v této věkové skupině nejefektivněji pozitivně ovlivní problémy dětí, či jim dokonce předejde, které potvrzují výše zmíněné studie prováděné na 2. stupni ZŠ.

Součástí pokusného ověřování je ověření metodiky pohybu zaměřené na provozování pohybových aktivit ve školních družinách, jejímiž fundamentálními principy jsou hravost, radost z pohybu, pocit sounáležitosti a společného prožitku a motivace k pohybu pohybem samotným, které se v maximální míře nachází ve sportovních hrách. Tato pohybová metodika, jejímiž společným jmenovatelem budou různé formy her, včetně zaškolení učitelů TV/trenérů, poskytne školám,

respektive učitelům TV, nové impulzy a podněty. Vzhledem k tomu, že v této věkové kategorii je nejdůležitější všeobecná pohybová příprava, tedy rozvoj obecných pohybových dovedností a schopností, bude vytvořena jedna metodika rozvíjející pohybový základ společný pro všechny sporty. Záměrem je suplovat ranou specializaci, ke které z důvodu „boje“ o členskou základnu jednotlivých sportů, jenž se objevuje již v mladším školním (dokonce i předškolním) věku dětí, může docházet v klubech.

Výstupem pokusného ověřování je návrh praktické koncepce pohybových aktivit ve školních družinách tak, aby byla přínosná, atraktivní, motivující a stimulující pro současnou generaci žáků, kteří následně v dospělosti budou pozitivně ovlivňovat své vlastní děti ve prospěch zdravého aktivního životního stylu.

Pokusné ověřování se uskuteční na souboru pilotních základních škol, které budou vybrány prostřednictvím zveřejněné výzvy na stránkách MŠMT a NÚV. Kritériem pro přijetí bude splnění podmínek pro vstup do programu. Konečný výběr vhodných škol pro pokusné ověřování na základě zahrnutí různých typů škol v různých geografických oblastech ČR a v různých velikostech měst vybere řídicí tým programu „Hodina pohybu navíc“. Projevit zájem o participaci tak budou mít možnost školy ze všech regionů ČR a všech typů z hlediska jejich organizace (školy malotřídní, neúplně organizované a úplně organizované). Maximální počet škol v prvním ročníku pilotního ověřování je 493. Program není určen pro ZŠ s rozšířenou výukou tělesné výchovy na prvním stupni, které by mohly výsledky pokusného ověřování zkraslit.

Součástí pokusného ověřování bude jednodenní úvodní seminář pro učitele TV/trenéry pilotních škol, kteří povedou vzdělávání podle pokusného ověřování „Hodina pohybu navíc“, týkající se aplikace pohybové metodiky. Po ukončení školního roku se bude konat jednodenní pracovní seminář, kde se aplikace pohybové metodiky vyhodnotí, přičemž učitelé TV/trenéři pilotních škol budou mít možnost vyjádřit své zkušenosti vycházející z jejich roční praktické zkušenosti.

V průběhu pokusného ověřování budou provedeny evaluační aktivity mapující změny postojů a chování žáků v pilotním ověřování vzhledem k pohybovým aktivitám. Vedle postojů a chování žáků budou ověřovány také postoje a chování jejich rodičů ohledně pohybových aktivit svých dětí. Získané poznatky budou sloužit k vyhodnocení kvality programu. Bude vypracována evaluační závěrečná zpráva o výsledcích pokusného ověřování. Získané poznatky budou zpracovány ve formě návrhů na praktickou koncepci pohybových aktivit ve školních družinách.

Pokusné ověřování bude koordinováno MŠMT, realizátorem bude Národní ústav pro vzdělávání (NÚV).

Základní cíle pokusného ověřování:

1. vytvořit, vydat a ověřit metodiku pro pohybové aktivity ve školních družinách,
2. ověřit možnosti pozitivního ovlivňování rodičů žáků zapojených do pilotního ověřování,
3. získat vyhodnotitelná data o průběhu zavádění metodiky pohybu programu,
4. připravit kvalitní podklady pro rozhodování o tom zda a v jaké podobě začlenit úpravu koncepce pohybových aktivit do ŠVP školních družin.

Rámcový harmonogram pokusného ověřování

Činnost	Kdy	Kdo	Poznámky
Vyhlášení programu	Do 15. 5. 2015	MŠMT	
Sestavení řídicího týmu	Do 1. 6. 2015	MŠMT, NÚV	Součástí řídicího týmu budou i 2 zástupci MŠMT – za odbor sportu a za odbor mládeže.
Termín zaslání přihlášek	Do 5. 6. 2015	Školy	V přihlášce školy garantují splnění podmínek nutných pro vstup do pokusného ověřování.
Vyhodnocení přihlášek	12. 6. 2015	MŠMT, NÚV	
Představení programu rodičům žáků zapojených do pokusného ověřování	červen 2015 (1. týden v září pro 1. ročník)	Školy	Představení programu rodičům žáků zapojených do pokusného ověřování během třídních schůzek. Rodičům dětí, které nastupují do 1. ročníku, by představení proběhlo během třídních schůzek první týden v září. Dotazník pro rodiče.
Vytvoření metodiky	Do 31. 7. 2015	MŠMT, NÚV	
Medializace	Srpen 2015	MŠMT, NÚV	
Úvodní seminář	Poslední týden v srpnu 2015	MŠMT, NÚV, učitelé TV/trenéři	Seznámení se s metodikou. Jednodenní seminář.
Vyhodnocení 1. ročníku programu	30. 6. 2016	Školy, NÚV	Včetně dotazníků pro rodiče.
Pracovní seminář	Červenec 2016	MŠMT, NÚV, učitelé TV/trenéři	Vyhodnocení programu včetně metodiky. Jednodenní seminář.
Hodnotící zpráva	Srpen 2016	NÚV	

Pokusné ověřování se bude řídit především těmito právními předpisy a metodickými a koncepčními materiály (jsou zapracovány do písemné metodické podpory pro ředitele škol, učitele a vychovatele, jejichž škola bude začleněna do pokusného ověřování):

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy,
- vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb.

B. Popis ověřování

Základem pokusného ověřování bude program s pracovním názvem „Hodina pohybu navíc“, který bude realizován v 1. - 3. ročnících ZŠ.

Pokusné ověřování bude koordinovat MŠMT, realizovat ho bude NÚV.

Vlastní realizace programu:

- Pilotní program v délce trvání jednoho roku s možností prodloužení na základě vyhodnocení se bude realizovat ve školním roce 2015/16.
- Bude vytvořen řídicí tým, v jehož složení budou i 2 zástupci MŠMT – za odbor sportu a za odbor mládeže.
- Bude vytvořen metodický materiál. Za jeho vlastní aplikaci budou zodpovědné školy, respektive její učitelé TV/trenéři.
- Ze škol, které projeví zájem se účastnit programu, vybere řídicí tým vhodné školy pro realizaci pokusného ověřování na následujícím základě:
 - různé velikosti škol,
 - různé geografické oblasti ČR,
 - různé velikosti měst.
- Vzdělávání bude probíhat v 1. - 3. ročníku ZŠ ve školních družinách.
- Pilotní program bude realizován pouze v jednom oddělení školní družiny v ročníku.
- Všestranná příprava bude realizována na základě následujících sportů:
 - fotbal,
 - lední hokej,
 - basketbal,
 - volejbal,
 - házená,
 - ragby.
- Způsob implementace projektu do škol:
 - Pro program bude vyčleněno jednou týdně 45 min. po celý školní rok.

Vytvořená ověřovací verze programu bude vydána i v elektronické podobě a poskytnuta školám zapojeným do pokusného ověřování. Bude obsahovat tyto základní součásti:

- A. Soubor didaktických materiálů pro učitele TV/trenéry.
- B. Evaluace.

A

Cílem programu je vytvoření takové koncepce pohybových aktivit ve školních družinách, která bude reflektovat potřeby dnešní mladé generace a bude zasazena do kontextu problematiky vývoje zdraví naší populace. Důležitou složkou této koncepce bude nejen její samotná forma, ale i motivace k pohybovým aktivitám v celém soukromém životě člověka.

B

Evaluace by měla objektivně doložit pozitiva i negativa realizace programu v praxi pilotních škol. Hlavními ukazateli bude nejen motivace žáků a jejich rodičů k pohybovým aktivitám, z toho vyplývající nárůst jejich zájmu o participaci v tomto programu, ale také o jejich zapojení do pohybových aktivit.

Výběr pilotních škol, na nichž proběhne pokusné ověřování programu, bude realizován na základě zveřejněné výzvy na stránkách MŠMT a NÚV a jejich následného přihlášení, přičemž budou muset splnit podmínky stanovené NÚV.

V programu tak bude moci participovat jakýkoliv typ organizace základní školy (školy malotřídní, neúplně organizované a úplně organizované) z kteréhokoliv regionu. Maximální počet škol v pokusném ověřování je 493.

Řídící tým pokusného ověřování bude s pilotními školami spolupracovat a konzultovat resp. korigovat realizaci programu v průběhu celého pokusného ověřování.

Řídící tým vyhodnotí evaluační data, která mu dodá na konci školního roku každá pilotní škola. Řídící tým taktéž stanoví způsob sběru dat včetně dotazníků apod., které školám poskytne. Vyhodnocení programu bude realizováno v těchto bodech:

- dopady projektu (i nepřímo) na zdatnost dětí (dle určených funkčně-motorických testů),
- klady a zápory projektu jako takového,
- vyhodnocení sběru dat získaných z dotazníků vyplněných rodiči i žáky na začátku i konci školního roku. Součástí dotazníku budou tyto kategorie:
 - na začátku školního roku:
 - co si rodiče a žáci od programu slibují,
 - zda tento program rodiče hodnotí jako přínos,
 - na konci školního roku:
 - zda program přispěl k větší pohybové aktivitě žáka,
 - pozorované rozdíly v chování žáka (socializace, spokojenost, zklidnění dítěte během výuky ostatních předmětů, učební výsledky...),
 - pocity žáků,
 - zda tento program splnil očekávání,

- zda tento program hodnotí zpětně jako přínos,
- kým bylo zajištěno vzdělávání (učitel TV, trenér) a s jakou kvalifikací,
- kvantifikované ukazatele:
 - počet učitelů TV/trenérů zapojených do projektu na škole,
 - průměrný počet žáků na 1 učitele TV/trenéra během vzdělávání,
 - průměrný počet žáků účastnících se vzdělávání,
 - celkový počet žáků v ročnících zapojených do programu,
- motivace k pohybovým aktivitám,
- trend úrazovosti.

Na základě výsledků pokusného ověřování bude zpracována závěrečná zpráva, která celý program vyhodnotí a zároveň bude obsahovat návrhy a doporučení na praktickou koncepci pohybových aktivit ve školních družinách.

C. Podmínky pokusného ověřování

1. Termín zahájení a ukončení pokusného ověřování

Pokusné ověřování bude zahájeno 15. května 2015 vyhlášením programu pokusného ověřování a ukončeno bude 31. srpna 2016. Na základě vyhodnocení může být pokusné ověřování prodlouženo.

2. Zařazení žáka do pokusného ověřování

- 2.1. Do pokusného ověřování se od 1. září 2015 do 30. června 2016 zařazují žáci 1. až 3. ročníku základní školy, kteří navštěvují školní družiny. Toto zařazení žáka do pokusného ověřování podmiňuje souhlas jeho rodičů.
- 2.2. Do pokusného ověřování je zařazeno vždy pouze jedno oddělení školní družiny v ročníku základní školy, která se do pokusného ověřování zapojila.
- 2.3. V případě, že u žáka, který bude zařazen do pokusného ověřování, vzniknou zdravotní či jiné potíže omezující účast v celém pokusném ověřování, může být takový žák se souhlasem ředitele školy z pokusného ověřování vyřazen.
- 2.4. Pokusné ověřování neomezuje možnost přestupu žáka na jinou školu (v tom případě by byl z pokusného ověřování vyřazen, pokud by jeho nová škola a skupina také nebyla zařazena do pokusného ověřování).
- 2.5. Škola účastníci se pokusného ověřování bude projekt realizovat v rámci školní družiny.

3. Další podmínky pokusného ověřování pro základní školu

- 3.1. Na zařazení školy do pokusného ověřování není právní nárok.
- 3.2. Ředitel školy je zodpovědný za průběh a plnění podmínek tohoto pokusného ověřování.
- 3.3. Učitel TV/trenér zapojený do pokusného ověřování zodpovídá za kvalitu aplikace metodiky pohybu do praxe.
- 3.4. Ředitel školy oznamuje změny v pokusném ověřování na škole NÚV průběžně a neprodleně.

- 3.5. O zahájení a podmínkách pokusného ověřování informuje ředitel školy zřizovatele školy a ČŠI, projedná záměr se školskou radou, vysvětlí záměr zákonným zástupcům žáků.
- 3.6. Pilotní škola vyhodnotí průběh a výsledky pokusného ověřování za příslušné období ve zprávě, jejíž strukturu, formu zpracování a časový harmonogram stanoví řídicí tým. Zprávy všech pilotních škol budou zaslány ve stanoveném termínu určenému pracovníkovi Národního ústavu pro vzdělávání, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10, který vypracuje souhrnnou závěrečnou zprávu.
- 3.7. Škola informuje pracovníky řídicího týmu pokusného ověřování při návštěvách, případně na vyžádání telefonicky nebo prostřednictvím elektronické pošty.

4. Další podmínky pro MŠMT a NÚV

- 4.1. Pokusné ověřování bude řídit MŠMT, realizovat ho bude NÚV.
- 4.2. NÚV bude o pokusném ověřování informovat Českou školní inspekci.
- 4.3. Ministerstvo si na základě průběžných výsledků pokusného ověřování vyhrazuje právo pokusné ověřování ukončit.
- 4.4. NÚV ve spolupráci se členy řídicího týmu podle svých sledování a podle závěrečných zpráv škol zpracuje do 31. srpna 2016 souhrnnou závěrečnou zprávu o pokusném ověřování.
- 4.5. Souhrnná závěrečná zpráva o pokusném ověřování bude zaslána MŠMT. Zpráva bude pak do jednoho měsíce projednána za účasti zástupců některých pilotních škol a řídicího týmu.
- 4.6. Pracovníci řídicího týmu mají povinnost sledovat realizaci programu na školách zapojených do pokusného ověřování včetně poskytnutí konzultace rodičům (zákonným zástupcům), pokud o to požádají.
- 4.7. Ministerstvo a členové řídicího týmu pokusného ověřování jsou oprávněni provést kontrolu dodržování těchto podmínek.

D. Financování pokusného ověřování

MŠMT přidělí z rozpočtu kapitoly 333 MŠMT pro účely pokusného ověřování finanční částku ve výši maximálně 23 000 000,00 Kč, z které je určeno maximálně 20 000 000,- Kč (výše částky závisí na dobrovolném zájmu škol účastnit se pokusného ověřování) na odměňování učitelů TV/trenérů, dále 3 000 000,- Kč na vytvoření metodického materiálu, zaškolení učitelů TV/trenérů, vyhodnocení projektu, jeho organizaci a odbornou konzultaci pro učitele TV/trenéry včetně návštěv škol. Náklady pro rok 2015 budou ve výši maximálně 10 000 000,- Kč. Náklady pro rok 2016 budou maximálně 13 000 000,- Kč. Tyto finanční prostředky budou alokovány na NÚV, který bude realizátorem pokusného ověřování. Finanční prostředky budou Národním ústavem pro vzdělávání zasílány příjemcům (zaměstnancům, trenérům), na základě měsíčních výkazů skutečně zrealizovaných hodin.

Zařazení školy do pokusného ověřování zakládá nárok na poskytnutí dotace z tohoto rozpočtu ve výši 250,- Kč + odvody/hod. pro učitele TV/trenéra.

Orientační rozpočet pro základní školy:

Počet škol	Počet ročníků	počet jednotek 2015	Cena 2015	Počet jednotek 2016	Cena 2016	Celková cena/školní rok
1	3	48	16 200,-	72	24 300,-	40 500,-
50	3	2 400	810 000,-	3 600	1 215 000,-	2 025 000,-
70	3	3 360	1 134 000,-	5 040	1 701 000,-	2 835 000,-
100	3	4 800	1 620 000,-	7 200	2 430 000,-	4 050 000,-
200	3	9 600	3 240 000,-	14 400	4 860 000,-	8 100 000,-
250	3	12 000	4 050 000,-	18 000	6 075 000,-	10 125 000,-
300	3	14 400	4 860 000,-	21 600	7 290 000,-	12 150 000,-
500	3	24 000	8 100 000,-	36 000	12 150 000,-	20 250 000,-
Poznámky:						
Výpočet "počtu jednotek": Počet ročníků x 1 vyučovací hod. (1x45 min.) x počet týdnů v kalendářním roce x počet škol. Příklad pro 70 škol: 3 ročníky x 1 vyučovací hod. x 16 týdnů r. 2015 x 70 škol = 3 360 jednotek.						
Pro pokusné ověřování se počítá se mzdou/platem pro učitele TV/trenéra ve výši 250,- Kč + odvody. Odvody jsou ve výši 34% + 1%.						

E. Zkratky

HBSC - The Health Behavior in School-aged Children

WHO – World Health Organization

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NÚV – Národní ústav pro vzdělávání

NIDV – Národní institut pro další vzdělávání

ČŠI – Česká školní inspekce

TV – Tělesná výchova

EU – Evropská unie

ČR – Česká republika

ŠVP – Školní vzdělávací program

E. Přílohy

Příloha č. 1: Výzva MŠMT k zahájení pokusného ověřování

Příloha č. 2: Formulář přihlášky k zapojení do pokusného ověřování